

350.

**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI
SPOŁECZNEJ**

z dnia 25 maja 1929 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Spraw Wewnętrznych o organizacji przytułków, domów pracy dobrowolnej i przymusowej.

Na podstawie art. 30, 31, ustępu 2 art. 32 i art. 33 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 823) zarządza się co następuje:

Przytułki.

§ 1. Powiatowe związki komunalne i miasta wydzielone z powiatowego związku komunalnego organizują i utrzymują odpowiednią ilość przytułków, zależnie od faktycznych potrzeb.

Właściwe władze wymienionych związków komunalnych powołują na wniosek Powiatowej, względnie Miejskiej Komisji Opieki Społecznej patronaty przytułków z pośród działaczy i opiekunów społecznych w składzie 3 — 5 członków, uchwalają regulamin patronatu oraz sprawują bezpośrednią kontrolę nad gospodarką przytułku.

§ 2. Patronat ma prawo:

- a) wglądania w prowadzenie przytułku, a w szczególności komunikowania swoich opinii kierownikowi przytułku, względnie składania wniosków i spostrzeżeń bezpośredniej władzy kontrolującej przytułku oraz opinjowania preliminarza budżetowego przytułku i sprawozdań kierownika;
- b) współdziałania z kierownikiem przytułku przy osiąganiu celów, wymienionych w art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 823) w ramach regulaminu przytułku;
- c) składania kierownikowi przytułku motywowanych opinij w sprawie zwalniania z przytułku pensjonariuszy przymusowo tamże umieszczonych (art. 10 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. — Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 823);
- d) załączania swoich motywowanych opinij do wniosków kierownika przytułku, składanych sądowi w przedmiocie zwolnienia pensjonariusza z przytułku w wypadku recydy-

wy (art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. — Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 823).

Członkowie patronatu mają prawo wstępu do przytułku.

§ 3. Na czele przytułku stoi kierownik, mianowany przez władzę właściwego związku komunalnego. Kierownikowi podlega bezpośrednio cała gospodarka przytułku i personel.

Kierownik jest odpowiedzialny za całokształt gospodarki zakładu, a nadto zwalnia bądź stawia do sądu wnioski w przedmiocie zwolnienia pensjonariuszy, umieszczonych przymusowo w przytułku oraz ma prawo nakładania kar porządkowych, określonych niniejszym rozporządzeniem.

§ 4. W przytułkach umieszcza się osoby, wymienione w art. 8-ym rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 823), bądź na mocy wyroku sądowego, bądź decyzji właściwej terytorjalnie władzy związku komunalnego, przyczem osoby umieszczone w przytułku z tytułu opieki społecznej mają prawo wychodzenia z przytułku oraz prawo opuszczenia przytułku.

§ 5. W przytułku winny być zorganizowane roboty odpowiednie do stanu fizycznego pensjonariuszy, stwierdzonego przez lekarza, zapewniona opieka religijna oraz opieka i pomoc lekarska.

Za pracę w warsztatach zakładowych pensjonariusze otrzymują wynagrodzenie w formie premij pieniężnych. Wysokość premji zależy od rodzaju pracy i wykazanej pilności pensjonariusza. Pensjonariusze niepracujący z powodu choroby lub niedołęstwa, winni otrzymywać pewną drobną kwotę pieniężną na osobiste wydatki.

Wysokość premji ustalona przez poszczególne związki komunalne podlega zatwierdzeniu wojewody, a w stosunku do m. st. Warszawy — zatwierdzeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej.

Ustalone premje mogą być zmieniane zależnie od zmiany warunków.

§ 6. Pensjonariusze przytułku za przekroczenia regulaminu podlegają karom porządkowym, określonym w punktach a — c § 36 niniejszego rozporządzenia.

§ 7. Na 14 dni przed opuszczeniem przytułku przez pensjonariusza, kierownictwo przytułku obowiązane jest zawiadomić o tem gminę, zobowiązaną do trwałej opieki nad opuszczającym przytułek celem roztoczenia nad nim stosownej opieki w myśl ogólnych przepisów o opiece społecznej, przyczem termin 14-dniowy nie obowiązuje w wypadkach opuszczenia przytułku przez pensjonariusza przebywającego w przytułku z tytułu opieki społecznej.

Domy Pracy Dobrowolnej.

§ 8. Wojewódzkie związki komunalne (m. st. Warszawa), względnie związki międzykomunalne organizują i utrzymują domy pracy dobrowolnej, sprawują bezpośrednią kontrolę nad gospodarką domów

pracy dobrowolnej, wyznaczają na wniosek wojewódzkich komisji opieki społecznej patronaty domów pracy dobrowolnej z pośród działaczy i opiekunów społecznych w składzie 3 — 5 członków oraz uchwalają regulamin tychże patronatów.

§ 9. Zakres obowiązków i uprawnień patronatów określa się analogicznie jak w punktach a) i b) § 2 niniejszego rozporządzenia.

§ 10. Przepisy § 3 mają analogiczne zastosowanie do kierowników domów pracy dobrowolnej.

§ 11. Dom pracy dobrowolnej organizuje takie działy pracy, które jednocześnie szkolą pracujących w pewnym rzemiośle lub fachu, zapewnia pensjonariuszom opiekę religijną oraz opiekę i pomoc lekarską, a nieletnim opiekę moralną przez powołanie do zakładu specjalnego wychowawcy lub wychowawczyni.

§ 12. Pracujący w domu pracy dobrowolnej zamieszkują w obrębie zakładu, w wyjątkowych wypadkach mogą jednak, za zezwoleniem kierownika, mieszkać poza zakładem. Zezwolenia te w żadnym wypadku nie mogą być udzielane osobom, wymienionym w punkcie a) § 14.

§ 13. Pensjonariusze, mieszkający w obrębie zakładu, w razie przekroczenia regulaminu, podlegają karom porządkowym, wyszczególnionym w punktach a — c § 36, a nie mieszkający w obrębie zakładu, karom, wyszczególnionym w punktach a) i c) § 36. W razie trwałej niepoprawności, pensjonariusz domu pracy dobrowolnej podlega wydaleniu, o którym orzeka na wniosek kierownika właściwa władza związku komunalnego.

§ 14. Do domu pracy dobrowolnej będą przyjmowani skierowani przez właściwą władzę związku komunalnego:

- a) żebracy i włóczędzy, wykazujący się kartą zwolnienia z domu pracy przymusowej;
- b) byli więźniowie, wykazujący się kartą zwolnienia z więzienia;
- c) osoby u których, na podstawie badania lekarskiego stwierdzono zmniejszoną zdolność do pracy, w tym stopniu, iż wyklucza całkowicie bądź bardzo zmniejsza szanse otrzymania pracy z wolnego najmu;
- d) w razie wolnych miejsc, wszystkie inne osoby, o ile nie mogą uzyskać innej pracy i nie pobierają świadczeń ubezpieczeniowych, zabezpieczeniowych, emerytalnych bądź inwalidzkich.

Praca warsztatowa w domu pracy dobrowolnej trwa 8 godzin dziennie.

§ 15. Pensjonariusze domu pracy dobrowolnej otrzymują za swą pracę stosowne wynagrodzenie, zależnie od jej rodzaju i wykazanej umiejętności i pilności. Niezależnie od wynagrodzenia mogą być im udzielane premje.

Wysokość wynagrodzenia w poszczególnych domach pracy dobrowolnej określa zarządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej na wniosek właści-

wego związku samorządowego zaopiniowany przez wojewodę (Komisarza Rządu m. st. Warszawy).

Mieszkańcy na mieście otrzymują oprócz zwykłej płacy dodatek dzienny równy kosztom dziennego utrzymania jednej osoby w domu pracy dobrowolnej.

Domy Pracy Przymusowej.

§ 16. Zakres obowiązków i uprawnień wojewódzkich związków komunalnych (m. st. Warszawy, względnie związków międzykomunalnych) w stosunku do domów pracy przymusowej określa się analogicznie jak w § 8 niniejszego rozporządzenia.

§ 17. Zakres obowiązków i uprawnień patronatów określa się analogicznie jak w punktach a) i b) § 2 niniejszego rozporządzenia, nadto patronat załącza swoje motywowane opinie do wniosków kierownika, składanych sądowi w przedmiocie przedterminowego zwolnienia internowanych z domu pracy przymusowej (art. 18 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. — Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 823).

§ 18. Przepisy § 3 mają zastosowanie do kierownika domu pracy przymusowej, z tem, że kierownik domu pracy przymusowej nie ma prawa bez decyzji sądu zwalniania internowanych.

Dla kierownika domu pracy przymusowej poza kwalifikacjami ogólnymi, wymaganymi dla kierowników zakładów opiekuńczych, pożądane jest posiadanie kwalifikacji specjalnych, a w szczególności obeznanie z działem więziennym. Kierownika domu pracy przymusowej zatwierdza Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 19. Do domu pracy przymusowej przyjmowani są żebracy i włóczędzy skierowani przez sąd na zasadzie art. 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 823) na czas określony w wyroku sądowym, nadto inne osoby skierowane do domu pracy przymusowej bądź na mocy wyroku sądowego, bądź na mocy zarządzenia władz administracji ogólnej (władzy policyjnej) w myśl przepisów, objętych ustępem 2 art. 35 tegoż rozporządzenia.

§ 20. Za utrzymanie internowanych, niebędących żebrakami lub włóczęgami, właściwy związek komunalny utrzymujący dom pracy przymusowej otrzymuje stosowne opłaty (§ 42) wpłacane z budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości, względnie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

§ 21. Dom pracy przymusowej organizuje działy pracy, które jednocześnie szkołą pracujących w odpowiednim rzemiośle lub fachu.

§ 22. Dom pracy przymusowej prowadzi kartotekę i rejestr internowanych, według wzoru załączonego do niniejszego rozporządzenia.

§ 23. Każdy internowany skierowany do domu pracy przymusowej, przy przyjmowaniu, winien

podać dane co do wszystkich ważniejszych okoliczności życiowych. Dane te w razie potrzeby podlegają sprawdzeniu z urzędu.

Następnie internowany podlega oględzinom lekarskim, zostaje wykąpany oraz dostaje ubranie, bieliznę i obuwie zakładowe. Mężczyźni nadto winni być ostrzyżeni i ogoleni. Rzeczy prywatne internowanego podlegają dezynfekcji i dezynsekcji i są oddawane na przechowanie do magazynu zakładowego, bądź niszczone, o ile ich stan tego wymaga. Z przyjęcia rzeczy ewentualnie zniszczenia spisuje się protokół, który stwierdza swym podpisem urzędnik oraz sam internowany, o ile umie pisać, — o ile zaś nie umie — inna osoba przez tegoż upoważniona. Przy opuszczaniu domu pracy przymusowej internowany kwituje z odbioru złożonych rzeczy i pieniędzy, zaś o ile rzeczy jego zostały zniszczone — dostaje wzamian inne ubranie, bieliznę i obuwie.

§ 24. Internowani w domu pracy przymusowej winni być podzieleni na oddział męski i żeński. Każdy oddział dzieli się ponadto na sekcje, zależnie od wieku i sprawowania się internowanych, a mianowicie:

1 sekcja — internowani w wieku od 17 do 21 lat;

2 sekcja — internowani za żebractwo i włóczęgostwo oraz internowani z art. 4 i art. 35 ustęp 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 823);

3 sekcja — kradźliwi i niepoprawni z sekcji 2.

Regulamin sekcji 3 winien być najsurowszy.

Internowany z sekcji 3 w razie dobrego sprawowania się może być przeniesiony do sekcji 2.

Internowani z sekcji 1 nie mogą być przenoszani do sekcji 2 lub 3, — w razie ciężkich przekroczeń winni być izolowani na czas przewidziany w niniejszym rozporządzeniu.

§ 25. Każdy internowany winien otrzymać osobne łóżko z pościelą, szafkę, ręcznik, bieliznę zakładową, obuwie i t. p. Internowany odpowiada porządkowo za czystość i stan tych rzeczy.

§ 26. Każdy internowany, o ile stan zdrowia jego na to pozwala podlega co tydzień kąpieli, oraz powinien co tydzień zmieniać bieliznę osobistą.

Bielizna pościelowa winna być zmieniana najmniej co 3 tygodnie.

§ 27. Internowani w zakładzie winni pozostawać pod stałym nadzorem lekarza.

Niezależnie od tego każdy internowany winien być co miesiąc poddany badaniu lekarskiemu, a w razie potrzeby mieć zapewnioną pomoc lekarską.

§ 28. W razie wypadku lub podejrzenia o chorobę zaraźliwą, internowany, do czasu przekazania go do szpitala, winien być separowany, w tym celu przy izbie chorych winno być stosowne izolowane pomieszczenie.

§ 29. Czystość i porządek w domu pracy przymusowej winny być ściśle przestrzegane. Prace z tem związane wykonywają internowani wyznaczani na kolejne dyżury.

§ 30. Praca warsztatowa trwa 8 godzin. W rozkładzie dnia winny być uwzględnione godziny, przeznaczone na naukę, religję i zaspokojenie potrzeb kulturalnych. Nadto nieletni winni mieć zapewnioną opiekę moralną przez powołanie do zakładu specjalnego wychowawcy lub wychowawczyni.

Ścisły rozkład dnia ustali regulamin wewnętrzny.

§ 31. Do wynagrodzenia za pracę internowanych ma zastosowanie przepis § 15 ust. 1 i 2 niniejszego rozporządzenia, z tem, że na rękę wypłaca się internowanemu $\frac{1}{4}$ zarobku na drobne wydatki, zaś $\frac{3}{4}$ wynagrodzenia zapisuje się na ich imienny rachunek, — tę część wynagrodzenia internowani otrzymują przy opuszczeniu domu pracy przymusowej.

§ 32. Osobom obcym wstęp do domu pracy przymusowej bez zezwolenia kierownika domu lub władzy nadzorczej jest wzbroniony.

Odwiedzający internowanego nie mogą przynieść z sobą do zakładu żadnych przedmiotów ani żywności bez zezwolenia kierownika, jak również nie mają prawa komunikowania się z innymi internowanymi.

Z obrębu zakładu nie może być wyniesiony żaden przedmiot bez zezwolenia kierownika.

§ 33. Przed opuszczeniem domu pracy przymusowej przez internowanego, kierownictwo domu pracy przymusowej zobowiązane jest zaproponować internowanemu umieszczenie w domu pracy dobrowolnej, bądź też zarejestrowanie się w Państwowym Urzędzie Pośrednictwa Pracy.

W razie odmowy przez internowanego pójścia do domu pracy dobrowolnej kierownictwo domu pracy przymusowej zawiadamia na 14 dni przed terminem opuszczenia domu pracy przymusowej przez internowanego gminę, zobowiązaną do trwałej opieki, celem rozłoczenia nad nim stosownej opieki w myśl ogólnych przepisów o opiece społecznej.

Powyższe ma również zastosowanie w razie przedterminowego zwolnienia internowanego z domu pracy przymusowej przez sąd.

§ 34. Dom pracy przymusowej posiada własną straż, uzbrojoną, na czele której stoi naczelnik straży, podlegający bezpośrednio kierownikowi domu pracy przymusowej.

Straż pełni służbę wewnętrzną w zakładzie w zakresie bezpieczeństwa, służbę wartowniczą oraz konwojuje internowanych nazewnątrz zakładu.

Na polecenie kierownika domu pracy przymusowej straż przeprowadza kontrolę dzienną i nocną całego zakładu.

Na oddziale żeńskim straż pełni dozorczyńnię.

W razie koniecznej potrzeby straż (dozorczyńnię) używa siły dla zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w obrębie zakładu.

Wnioski o ukaranie internowanych naczelnik straży przedstawia kierownikowi domu pracy przymusowej.

Szczegółowe przepisy, dotyczące organizacji straży określi regulamin.

Postanowienia porządkowe.

§ 35. Za przekroczenia regulaminu wewnętrznego internowani podlegają karom porządkowym, wymierzonym w zależności od okoliczności czynu i stopnia winy. Internowanemu zasługującemu na wyróżnienie z powodu swego nienagannego zachowania się mogą być udzielane ulgi i nagrody.

§ 36. Internowani podlegają następującym karom porządkowym:

- a) naganie;
- b) pozbawieniu ulg;
- c) pozbawieniu prawa rozporządzenia zarobkiem, względnie jego częścią na przeciąg do 4 tygodni;
- d) pozbawieniu zarobku za pracę na czas do 2 tygodni;
- e) twardego łoża na czas do 1 tygodnia;
- f) samotnego zamknięcia w celi na czas do 2 tygodni.

§ 37. Internowani mogą otrzymywać indywidualnie lub grupami następujące ulgi i nagrody:

- a) pochwała w obecności internowanych, ewentualnie łącznie z zapisaniem jej do akt personalnych internowanego;
- b) polepszenie warunków pobytu;
- c) przedstawienie wniosku do sądu o przedterminowe uwolnienie;
- d) otrzymanie zapomogi lub narzędzi pracy przy zwolnieniu.

§ 38. Kierownik domu pracy przymusowej prowadzi wykaz wymierzonych kar porządkowych oraz udzielonych ulg i nagród.

§ 39. Przeciw decyzji kierownika domu pracy przymusowej, wymierzającej internowanemu karę porządkową, internowany może wnieść zażalenie do właściwej dla danego zakładu władzy związku komunalnego. Władza ta orzeka ostatecznie.

Zażalenie nie wstrzymuje wykonania kary.

Zawezwanie pomocy policyjnej.

§ 40. W wypadkach zagrażających bezpieczeństwu w domu pracy przymusowej kierownik domu pracy przymusowej powinien wezwać pomoc policyjną.

Przepisy końcowe.

§ 41. Przepisy szczegółowe, dotyczące pracy pensjonariuszów (internowanych) i wynagrodzenia za nią, opieki lekarskiej, duchownej i moralnej, nauczania ogólnego i rzemiosł, odżywiania, odzieży i pomieszczenia, komunikowania się ze światem zewnętrznym pensjonariuszy przytułków, umieszczonych w nich przymusowo oraz internowanych w domu pracy przymusowej oraz wszelkich innych kwestyj, związanych z pobytem w zakładzie ustalają regulaminy wewnętrzne, wydane przez właściwe związki komunalne.

W regulaminie wewnętrznym przytułków, domów pracy dobrowolnej i przymusowej winny być uwzględnione w miarę możliwości te podstawowe przepisy ustawodawstwa ochrony pracy, które dają się pogodzić z charakterem tych zakładów.

Regulamin domu pracy przymusowej zatwierdza Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

§ 42. Do opłat pobieranych za utrzymanie pensjonariuszy (internowanych) od gmin i ich wysokości, nadzoru i kontroli nad działalnością oraz sprawozdań z działalności i rachunkowości, kwalifikacyj kierowników i regulaminów wewnętrzných przytułków, domów pracy dobrowolnej i przymusowej mają zastosowanie analogiczne postanowienia dotyczące instytucji opiekuńczych, z uwzględnieniem postanowień niniejszego rozporządzenia.

§ 43. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje w dwa tygodnie po ogłoszeniu.

Minister Pracy i Opieki Społecznej: *A. Prystor*

Minister Sprawiedliwości: *St. Car*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Załącznik do rozp. Min. Pracy
i Opieki Społecznej z dnia 25 maja
1929 r. (poz. 350).

Województwo . . . . .

REJESTR INTERNOWANYCH DOMU PRACY PRZYMUSOWEJ

W . . . . .

KARTA REJESTRACYJNA.

Imię i nazwisko internowanego (także nazwisko panięskie internowanej)

1) Wiek (data urodzenia), stan cywilny

2) Zawód

3) Wyznanie

4) Znaki szczególne

5) Zamieszkanie

6) Miejsce urodzenia i gmina zobowiązana do trwałej opieki

7) Data przyjęcia do zakładu

8) Na mocy czyjej decyzji przyjęty

9) Na jaki okres internowany

10) Nagrody i kary dyscyplinarne

11) Dane co do uprzedniej karalności

12) W jakim dziale był zatrudniony, z jakim wynikiem, stan psychiczny i moralny

13) Data faktycznego opuszczenia zakładu (upływ terminu zamknięcia, przedterminowe zwolnienie, ucieczka *)

14) Dane dotyczące okoliczności wskazanych w § 33.